

Primorski List

izhaja vsaki 1. 10. in 20., dan v mesecu. Cena za celo leto 1 gl. 50 n., za pol leta 75 n. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

Vse za vero, dom, cesarja

Uredništvo in upravnništvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10. — Nepravilna pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema oglase in naznanila po pogodbi.

Odgovorni urednik in izdajatelj: J. Marušič.

Lastnik: Konzorcij „Primorskega Lista“.

Tiska: Hilarijanska tiskarna.

Resna beseda gospodom okolo „Amica“.

(Dopis iz Trsta.)

Danes naj malo presodimo po večini italijanski (?) Rojan in potrebo upeljane italijanske propovedi in popoldanske službe božje.

Zadnje ljudsko štetje in statistika, potrjena od pristojne politične oblasti, kaže nam res 2 tretjini Italijanov in le 1 tretjino Slovencev v tem kraju. Vprašanje je pa: — ali odgovarja ta statistika resničnosti, — in kdo jo je napravil? Povem odkrito, da ne najdete v Rojanski župniji, ki šteje čez 6000 duš, kjer službujeta zdaj 2 italijanska duhovnika — če tudi z lučno iščete čez 300 Italijanov in še ti ne bodo čisti. Prišli so večinoma s trebulom za kruhom iz blaženega kraljestva onstran morja. Drugi, večidel delavci, — a teh je prav malo — došli so iz mesta in tu le začasno stanujejo, ker imajo bliže do novega pristanišča in južne železnice. Tretji zopet imajo tu svoja letovišča, v katera zahajajo le v poletnem času, drugače v mestu stanujejo. A tudi tem se od *biše slovenske duhovščine* in sedanjega prvega, vsega spoštovanja vrednega č. g. kapelana ni delala nikdar niti najmanjša krivica. Vsikdar je ustrezala njih duševnim potrebam: vedno nepristranski v njih jeziku. Poučevala posebej njih deco — katere je bilo k večjemu 3 ali 5 — za sprejem prvih sv. zakramentov zopet v njih italijanskem jeziku. Kazala se je v svojem službovanju vedno le pravično katoliško.

Da je pa zgorej imenovano štetje izpadlo v prid Italijanom, je prav umljivo, če pomislimo, kdo jo je delal, in kaka navodila je dotični imel.

Neki gospod, ki razmere rojanske prav dobro pozna, se je slučajno pogovarjal z osebo, kateri je bilo od magistrata poverjeno ljudsko štetje, in jo vprašal: „povejte mi vendar odkritosrečno kje pa ste dobili tisti dve tretjini Italijanov v Rojanu?“ A odgovoril je: „Kaj hočete, italijanaši so, večinoma s Kranjskega, s Krasa in iz Istre. Napisal sem jih za Lahe, ker je magistrat hotel tako. Jaz jih napišem magari za Turke, če hoče on tako.“

To vam je jasen dokaz, kaka je ista italijanska večina, in kako se je delala imenovana statistika.

Povem popolnoma resnico, da izmed domačinov tu ne najdete niti enega pravega Italijana.

Za upeljavo italijanske propovedi in popoldanske službe božje ni bilo nobene resnične potrebe. Na Belvederju večinoma stanujoči Italijani imajo namreč le dober četrt ure oddaljeno cerkev sv. Antona novega, kjer se jim vsako nedeljo v italijanskem jeziku oznanjuje božja beseda. Potrebo je čutil le židovski magistrat in par prodanih poitalijančenih oseb, katerim je cerkev le deveta briga.

Ker pa vemo, da je naša sv. vera kat. t. j. za vse narode, za vse kraje in čase, ne moremo biti — akoravno ni nobene resnične potrebe — načelno nasproti tej upeljavi, tudi če bi bilo še manj Italijanov, kakor jih je v resnici. Vendar naj se po istem načelu v krajih, kjer je slovensko ljudstvo v manjšini, upelje tudi slovenska propoved in služba božja. Zakaj se pa iste od ene strani odpravljajo in od druge strani italijanske v slovenskih krajih upeljujejo? Zakaj se je slovenska propoved in služba božja odpravila pri sv. Juštu, v špialski cerkvi v Kopru, v Černemverhu (Verteneglio) v Istri in drugod? Ali mari ni bilo pri tej priučujočega veliko več slovenskega ljudstva, kakor italijanskega pri marsikateri italijanski pridigi v Trstu? Ali kaj bi rekli vi gospoda, da se v Miljah, Isoli, Piranu Umagu in drugod upelje slovenska propoved? Saj je vendar golo dejstvo, da biva v teh župnijah veliko več slovenskega ljudstva, kakor italijanskega v Rojanu. Ne veste li, da se v tržaški škofiji ne najde niti enega italijanskega kraja brez slovenske manjšine? Če se je pa že uveljavila italijanska propoved in služba božja za ita-

lijansko manjšino v slovenskem kraju, naj se upelje tudi ista za slovenske manjšine v italijanskih krajih? Pravica mora biti vendar za vse jednaka.

Nočemo s tem očitati precastitemu škofijskemu ordinarijatu ničesar. Predobro poznamo njegovo pravičnost in dobrotnost vsem narodom škofije. Dobro uvidimo tudi njega težavno stališče v teh kritičnih razmerah. Kaj je hotel ta isti storiti n. pr. v Rojanu, ko mu je brezvestni magistrat, opiraje se na svojo krivično, zgoraj opisano, od kompetentne politične oblasti potrjeno statistiko, vedno in vedno očitaval pravico? Češ, da se 2/3 (?) večini ne godi krivica nego to, kar je storil?! Kaj naj je drugače odločil, ko so vrhu tega še prodane, njemu neznane duše s svojimi prisiljenimi podpismi zahtevale laško propoved? Ali naj je hotel reči, da je ona statistika neresnična? Al ne bi bil s tem obdolžil pristojne politične oblasti naravno neresnice in krivičnosti? In kako naj bi bil to dokazal? Ali naj je šel od hiše do hiše pozvedovat in poslušat, kako se v družinskih govorih, ko ima že drugzega posla čez glavo? In ko se taisti ni mogel takoj odločiti za to novotarijo, ali ga ni šla nahujskana deputacija in ž njjo še nekdo drugi! tožiti naravnost k metropolitu v Gorico? Vsega tega torej ni kriv precastiti škofijski ordinarijat, kriva je edino le satauska prefriganost in prekanjenost sovražnikov sv. cerkve v Trstu. Krivo je krivično politično nadvladje. Kriv je na Primorskem vladajoči politični zistem, katerega žrtve sta že dva vsega spoštovanja vredna višja cerkvena dostojanstvenika.

Odlučno pa smo nasprotni, da se od nekaterih oseb naš jezik v cerkvi prezira, brani našemu ljudstvu moliti v materinem jeziku, ovira na ostantativen način še zunan cerkve, da celo v hiši židovinski, skazati dragim ranjčim zadnjo čast z običajno, v srce segajočo mlo pesmico, nasproti pa, da se daje prostor v cerkvi izven župnije prišlim osebam, ki so s svojim vedenjem našemu pobožnemu ljudstvu v očitno pohujšanje. Ali ne veste, da se tega žalostne posledice že prikazujejo? Vam li ni znano, da so začeli nekdanj prav verni možje prostega stanu zahajati v pravoslavno, razkolno cerkev? Mar ne čujete na svojih durih močno trkanje socialnega vprašanja? Ne vidite v svoji bližini brezverno internacionalko, ki šteje v svojem naročju že precejšno število naših pred pobožnih slovenskih delavcev? Ali ne veste, da se je ravno pri vas ugnezdilo uredništvo znanega „Delavca“? Gospoda moja! Položite roko na srce in pomislite, je li vaše delovanje s preziranjem slovenskega jezika v resnici katoliško in krščansko-socialno? Mar ne veste, da stojite s takim ravnanjem, katero obsoja tudi del pravih italijanskih duhovnikov, v odlučnem nasprotju z nauki sv. vere; v dijametralnem nasprotju tudi z spomenico, katero je vsa okoličanska in slovenska mestna duhovščina leta 1893 poslala njegovi ekselenci Rinaldiniju, c. kr. namestniku? Ali ne bijete s tem moralno v obraz svojim duhovnim sobratom? Li ne delate večkrat preglavice celo svojemu nadpastirju? Vam službovanje v slovenskih krajih ugaja — temu nismo nasprotni —, učite se jezika, spoštujte vam izročeno slovensko ljudstvo, ljubite njega jezik, njegove stare običaje. Če vam pa to ni všeč, čemu se vsilujete, in iščete italijansko večino tam, kjer je ni? Iščete je raje tam, kjer je. Ostanite pri njej in delajte s svojim uplivom na to, da se bodo v mestu cerkve z italijanskim ljudstvom nekoliko bolj polnile in da se bo med njim nekoliko bolj ukoreninilo spoštovanje do duhovščine. Slovensko ljudstvo pa pustite slovenskim duhovnikom. Ti je bodo znali, kakor do sedaj, tudi v bodoče voditi po pravi poti sv. vere.

Ne služite torej brezvestnemu magistratu in njega poitalijančevalni ideji, služite raje svojemu vzvišenemu poklicu. Ne prezirajte in ne natolčujte svojih slovenskih sobratov, saj jih zaničuje uma-

zno brezvestno časopisje že tako čez vso mero. Poslušajte raje dokler je še čas, mili glas svojega sedanjega Pastirja: „Vsakdo naj goji svoj jezik, naj ljubi svojo, pa naj spoštuje drugo narodnost. — Nikdo naj ne stori drugim česar ne želi, da bi se njemu storilo. Tako se bodo v nas uresničile besede Jezusa Kristusa: „da smo jedini“.

In ti verno ljudstvo slovensko! Ostanite pobožno, zvesto in trdno v veri svojih očetov! Če te tudi tu in tam nekateri prezirajo, pomisli, da ti je ogromno število slovenskega duhovništva, ki trpi s teboj vred enako zaničevanje, preganjanje in preziranje, še vedno zvesto in ti ostane še vedno udano do zadnjega zdihljeja!

Liberalci pa duhovniki!

Vsi liberalci, naj bodo slovenski, nemški, italijanski, francoski ali kateri koli, so edini v tem, da duhovščina naj ostane v cerkvi in zakristiji in naj se ne vtika v posvetne zadeve, volitve, agitacije in druge take reči, katere je nič ne brigajo.

Zakaj ne?

1. Zato ne, pravijo, ker so te zadeve naše in ne duhovščine;
2. zato ne, ker duhovščine take stvari nič ne brigajo;
3. zato ne, ker ima duhovščina v cerkvi dovolj posla;
4. zato ne, ker duhovščina s tem pride v nevarnost, da zanemarja svoja cerkvena opravila.

Kaj se vam zdi, ljubi bralci, ali je to pravično in liberalno? Kdo je pravičen, kdo liberalen?

Pravičen je oni, kateri da vsakemu, kar mu gre. Liberalen je tisti, kateri privošči vsakemu vse pravice, katere uživa on sam in drugi državljani.

No, duhovniki niso kakšni angeli ali nebeščani, ampak so revni Adamovi otroci, kakor vsi drugi svetni stanovniki.

Duhovniki so državljani, kakor drugi. Oni morajo nositi vsa bremena, občutiti vse grenkosti in britkosti, katere zadevajo državo, kakor vsi drugi stanovniki.

Duhovniki so rodoljubni, požrtvovalni nič manj nego drugi; oni se žrtvujejo ne samo za dušni in večni, ampak tudi za častni blagor svojega naroda.

Vpraša se zdaj, ali je to pravično in liberalno, da imajo besedo pri posvetnih zadevah, volitvah, agitacijah, zakonodajstvu, upravi itd. vsi stanovni: posestniki, uradniki, odvetniki, zdravniki, profesorji, učitelji, obrtniki, trgovci, le duhovniki je ne smejo imeti? Zakaj ne bi pristojale tudi njim iste državljanske pravice?

Ali se morda duhovniki postavljajo nad druge državljane v posvetnih stvareh? Kje, kako, kateri? Prosimo odgovora.

Pa sedaj liberalci sami dobro vedo, da to ni resnično, da duhovniki nikjer nečajo prevlade nad narodom, in vendar tako govorijo in pišejo. Zakaj? Zato, ker želijo duhovščino pripraviti pri narodu ob vse zaupanje, jo popolnoma nazaj potisniti in če mogoče uničiti. In vse to zato, da bi lažje dosegli in izvršili svoje brezverske namene: vrvnati državo in njene naprave na brezverski podlagi.

Vse drugo, kar govoričijo in kvasijsijo, kakor da duhovščina ima v cerkvi dovolj posla, da, ako se vkarja s posvetnimi zadevami, zanemarja svoja cerkvena opravila, da je take stvari nič ne brigajo itd. je le golo sleparstvo in hinavščina.

Denimo, dragi bralci, da bi se duhovščina, ne le pri nas, ampak po celem svetu, res odtegnila vsem posvetnim in državljanskim zadevam, da bi se odpovedala vsem pravicam, katere ji pristojajo, kaj bi nastalo?

Kmalu bi brezverci v dejanju izvršili, po čemer hrepenijo. Izbacili bi namreč vero in keršanskega duha iz vseh državljanskih ustanov in naprav in polagoma tudi iz cerkve. Da, tudi iz

cerkve, kajti liberalnemu kapitalistu nikakor ne ugaja keršanska vera, ki mu prepoveduje v sedmi božji zapovedi izkoriščati svojega bližnjega.

Liberalnemu kapitalistu in oderuhu ne prijajo krščanska načela in resnice, katere mu vlevajo tudi svojega sobrata spoštovati in upoštevati kot sebi enakega, ker stvarjenega od istega stvarnika. Ne, on hoče imeti vse, od kmeta in obrtnika pa do zadnjega tovarniškega delavca, le kot svoje sužnje.

Liberalci čiste krvi, kateremu je vera le neumnost in nezmisel, ne more strpeti, da ga cerkev in njeni služabniki, duhovniki, opominjajo, da biva Bog v nebesih, da je duša neumrjoča, da je večnost, kjer čaka vsakega plačilo ali kazen, kakor si zasluži. In ker vse to brezvercem ni po godu, zato bi bila njih prva skrb, ako bi sami povsod zagospodovali, da bi take postavbe sklepali in izdavalci, s katerimi bi duhovnikom usta mašili. Zapovedovali bi jim, kaj naj uleci propovedujejo in kaj ne, o čem naj narod poučujejo in o čem naj molčijo. Gorje pa duhovniku, kateri bi ne obogal! Po njih postavi bi ga odstavili, sodili in obsodili, kakor Judje Kristusa, ko so rekli: „imamo postavbo in po postavbi mora umreti!“ Kaj ne delajo že zdaj tako ponekodi. — Skoraj! Na Ogrskem, Hrvatskem proti liberalne duhovnike že zapirajo v ječe; še malo manjka, pa jih bodo doslovno — morili! Drugodi in pri nas v Avstriji jednake-mu nastopanju složno rahljajo tla kapitalisti in socialni demokratje, mej nami zlasti dr. Tavčar in njegova garda.

Kadar se bodo torej liberalci vrnili k Bogu t. j. kadar bo preveval vse posvetne zadeve pravi keršanski duh, takrat se bodo duhovniki radi umaknili v cerkve in zakristije in jim drage volje prepustili občinske, deželne in državne zbornice, zakonodajstvo ter vso politično in gospodarsko upravo. Zdaj pa nikakor ne še, kajti duhovniki morajo vsled povelja svojega božjega učitelja učiti vso resnico. „Beseda božja pa“, uči sv. apostol Pavel, „se ne da vezati“, niti po liberalnih zakonih ne. Tako je, bo in ostane.

Narodno gospodarstvo.

1.

Shod poljedelcev na Dunaju.

Na Dunaju se je, kakor smo poročali v „Pr. L.“, vršil shod vseh avstrijskih poljedelcev, žalibog, zaradi razmer in narodnostnih prepričev, ki ravno sedaj razburjajo Avstrijo, najbrže ne bode imel pravega uspeha. Naši slovenski poslanci se ga niti niso udeležili, ako izvzamemo kranjske poslance Kreka, Povšeta in Žitnika in Nabergerja! T so bili sicer pričujoči, a ravno zaradi gori omenjenih avstrijskih odnosov le kot poslušalci in gostje. V podrobniše razprave niso posezali, ker je bila ost shoda na konci konca naperjena le proti „provizoriju“ in izravno torej tudi proti desnici, ki je bila iz raznih vzrokov pripravljena glasovati tako, kakor slučajno niso marali dunajski antisemitje. Shod sam je bil antisemitska t. j. protizidovska demonstracija. Škoda, mi to iskreno obžalujemo, ker kakor vse kaže avstrijski kmetje za onkrat zaman pričakujejo boljše bodočnosti. „Edinost“ pozivlje, naj se slovenski kmetje postavijo na lastne noge. Prav. A treba jim je povedati, kako naj se postavijo.

Našim slovenskim kmetom je to do slej povedal jedino le katoliški shod v Ljubljani; našim slovenskim kmetom pomagala na lastne noge, k lastni smotreni organizaciji le katoliška stranka, ki se oklepa resolucij I. slovenskega katoliškega shoda in jih dosledno izvaja na vsej črti.

Katoliški shod je bil tudi v pravem pomenu vseslovenski kmetiški shod. Zdi se pa, da so se jele zadnji čas oklepati gospodarskih resolucij I. katoliškega shoda tudi stranke, ki takrat za shod niso dosti ali celo nič marale. To nas prav

srčno veseli in nadajamo se, da se bo bodočemu t. j. II. slov. katoliškemu shodu odzvala vsa Slovenija vsaj približno tako, kakor se je odzvala vseslovenskemu!

In II. kat. slov. shod je nujen in prav potreben.

Gospodarska zveza v Ljubljani.

Ker pa se nam zdi, da ga pri sedajšnjih razmerah v bodočem letu zastoj pričakujemo, menimo, da bi utegnili „Gospodarska zveza“ oziroma nje ustanovitelji, ki so vsi dejanski in izvrševalni člani I. kat. slovenskega shoda, ob bodočem ustanovnem zboru še enkrat obrazložiti odposlancem vseh dobromiselnih gospodarskih združenj (posojilnic, konsumnih, poizvajalnih društev itd.) gospodarske resolucije I. slov. kat. shoda. S tem bi se katoliško-socijalni načrt, katerega nekateri naši „narodni“ časniki in narodne stranke kar meni nič tebi nič prezirajo, oziroma če se ga in vkolikor se ga oklepajo, sebi izumiteljstvo in prvenstvo v skrbi za narod drzno prisvajajo, populariziral, ljudstvo pa bi spoznalo svoje prijatelje pa tudi svoje slepitelje!

Da se bo pa naše ljudstvo po svojih odposlancih in zastopnikih kar najštevilniše udeležilo bodočega zbora pomembne „Gospodarske zadruga“, zato skrbeti imajo sveto dolžnost naši katoliški časniki.

Tako bi se vršil na napominanem ustanovnem zboru nekak vseslovenski kmečki shod.

Da je to potrebno, nam nobeden pameten mož ne bode ugovarjal! Na tem shodu, ki se bo neki kmalu vršil v Ljubljani, se bodo združile vse slovenske zadruga, kakor smo naponnili zgoraj, v enotno organizacijo, v celotno zvezo od tod: „Gospodarska zveza“. Takrat naj se točno označi pomen in korist „Reifeisnovih kmečkih zavodov“. Pove naj se na vsa usta, da je cilj krščanskega narodnega gospodarstva oziroma na kmeta v „stalnih domovih“. Sedaj sme vsak gospodar popolno svobodno in neomejeno razpolagati s zemljo. Slobodno se sme dožiti in ker na osebno vero ne dobi nič, se dolži proti uknjižbi, na konci pa poje boben. Iz kmečkih rok prehajajo kmetije v roke kapitalistov - oderuhov! Katoliške stranke pa hočejo korenito pomagati kmetu. Rešiti ga hočejo najprej kapitalističnih pijavk s tem, da tirjajo zanj „stalen kmečki dom“ t. j. da se kmečki dom z gruntom do gotove meje ne sme niti v celoti niti v koscih dražbeno prodati, t. j. tudi ne se zadolžiti proti vknjižbi. S tem pa bi bilo le oslabljeno, nikakor pa ne uničeno odušstvo!

Katoliške stranke so pa za to nadomestile kmeta vknjiženi ali hipotekarni kredit z osebno kreditom in v ta namen priporočajo Reifeisnove posojilnice, ki praviloma dajejo na posodo le proti poroštvo in na osebno vero!

Zakaj, če se bode le še nekaj desetletji dopuščal vknjižbeni kredit v do-

sedajnjem obsegu, bomo imeli bore malo kmetov, ki bi bili še pravi lastniki svoje zemlje; imeli pa bomo novodobne „kolone“ modernih grajščakov - kapitalistov, po katerih milosti bodo robotali naj anvidez svojih zemljiščih za — „fit“ od izposojene glavnice!

Resnično, kdor ne spozna velikanski pomen kmečkih Reifeisnovih posojilnic v tem pogledu, temu ni pomagati!

Kar se pa tiče naših že obstoječih in še bodočih kmečkih združenj, treba bode pripomniti, da bodo velikanskega pomena, ker bodo združevali domači kmečki trg s svetovnim brez ptujih posrejevalnih trgov. Če pa je to prav in za kmeta prekoristno, ne moremo si kaj, da ne bi opozorili na vprašanje, ki se temeljem ravno kar izraženega načela, mora brž ko brž rešiti: na vprašanje podražavljenja južne železnice.

Ta železnica je glavna „slovenska“ železnica. Žal, da ni v domačih rokah, niti v domoljubno avstrijskih ne, ampak v rokah nemških, francoskih in drugih židov. Ta železnica je menda najdražja v Avstriji. Železnične tarife za osebe, pa tudi za žito, žvino, gnojila in sploh za vse kmetiške potrebščine ali pridelke so nezmerno previsoke.

Podražavljenje južne železnice bode torej velik korak k zboljšanju slovenskih kmečkih razmer. Koliko odstotkov mora sedaj plačevati ubogi slovenski kmet židovskim deležnikom južne železnice!

In ker ta le železnica ni pod državnim nadzorstvom in je zasebna, zato se utegnejo cene le še zvišati!

Mi smo hoteli s tem gospodarskim premišljevanjem le opozoriti na bodoči zbor „gospodarske zveze“ v Ljubljani in povedati na vsa usta, da mi dr. Šušteršiču povsem zaupamo.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Novo ministerstvo. Predsednik in minister za notranje zadeve je baron Gautsch, grof Viucencij Latour-Baillet minister za bogočastje in uk, dr. Ignacij pl. Ruber, pravosodni minister, dr. Evgen pl. Böhm-Bawerk, finančni minister, dr. Ernest pl. Körber, trgovinski minister, dr. Henrik pl. Wittek železniški minister in grof Welsersheimb minister za deželno brambo. Za Galicijo ni nobenega ministra, ker nobeden Poljak ne vstopiti v ministerstvo. Imenuje se najhitreje tudi za Galicijo uradnik - Poljak in tako bodo v ministerstvu sami uradniki.

Položaj je vedno bolj kritičen. Gautsch se pogaja s desnico in levico, a izhoda iz zagate ne najde. Desnica, oziroma češki zastopniki so bili do skrajnosti popustljivi. Oni tirjajo, da se zagotovi jednakoopravnost obeh narodnosti in celoskupnost dežele. Toda nemški zastopniki so odklonili vse posredovalne predloge glede jezikovnega vprašanja na Če-

voščimo srčno radi vsakemu svoje. Naj prepeva kedo v trdo slovenskem kraju, n. pr. na Brezjah, na sv. Gori, v katerem koli jeziku hoče, nihče se za to še zmenil ne bo, naj bo že nemško, laško, mažarsko itd.

Mi smo pravični. Te lepe čednosti pa zastoj iščemo pri naših sosedih, Nemcih in Italijanih; oboji se nam na vse pretege vsiljujejo. Pa, ali nismo tega tudi sami nekoliko krivi? Zakaj nekako radi brez resne, opravilne potrebe rabimo tuj jezik v uradih, pri naslovih in napisih, na potovanju, zlasti pri železniških biagajnah, pri zabavi, na ulici in doma? Zakaj tako pogosto žlobudramo v nemščini in drobimo laščino? Ako pride k nam Lah, govorimo laško, ako Nemeec nemško, čeprav bi se z njim lahko pogovorili v svoji materinščini. Ako gremo pa mi k našim sosedom, tedaj se moramo zopet mi poslužiti njih jezika. Je-li to prav? Ako oni izhajajo s svojim jezikom, zakaj bi tudi mi ne, vsaj v slovenskem ozemlju. Premalo torej cenimo in spoštujemo slovenščino. Ako pa sami sebe ne spoštujemo kako nas bodo drugi častili? Saj

Kedor zaničuje se sam, podlaga je tujčevji peti!

Poznam slovenskega moža, odličnega pisatelja, ki nikoli ne govori v tujem jeziku z osebo, ki je zmožna slovenščine. Tako je prav. Tako delajmo vsi pa kaj dosežemo

Vlada nastavlja slovenske uradnike na tuje, kar ima v narodnem oziru žalostne posledke. Slovenec stoji v zakon s tujko, na severu z Nemko, na jugu z Italijanko. Ako ona ni sposobna moževa jezika, kar se pogosto dogaja, je nekaj naravnega, da otroci govore le jezik svoje matere, očetovega pa še po

škem. Zato državni zbor skoraj gotovo v bližnjem času ne bo več sklican. Tako pa je tudi časna nagodba z Ogersko ustavnim potom nemogoča. Zmedo v Avstriji izkoristiti hočejo Ogri s tem, da si prisvajajo 70% pravic in le 30% dolžnosti. Ogerska vlada je že predložila zbornici načrt zakona, ki samostojno določa časno uredbo carinske pogodbe z Avstrijo. Boj proti jezikovnim naredbam je Nemcem le pretveza. Sluteči, da se bliža čas, ko 8 milijonov ne bode več kot 15 milijonov, bore se z vsemi močmi za nadvlado, pehaajo državo v največjo nevarnost. Je že tako, da državni oziri veljajo le za Slovane, ne pa za Nemce.

Pri dopolnilnih volitvah na Hrvaškem so zmagali v treh okrajih opozicijanci v štirih pa vladni privrženci. Vladinovci zmagali so „časno“ s pomočjo hrvatski vladi običajnih sredstev. Zapijali so opozicijske volivce, pustili jim niso na volišče, kontumacirali so jih radi kake izmišljene „kužne“ bolezni itd. Pri teh razmerah je res čudno, da so prodrli še trije opozicijanci. Toda vsaka sila do vremena!

Vnanje države.

Nemški državni zbor se je zopet sešel. Vlada tirja od njega ogromno svoto za pomožitev vojnih ladij. Temu pa se upirajo razne stranke, sosebno katoliški centrum. Povsodi žurijo uboge davkoplačevalce, da se vedno bolj oborožuje mir.

Italijansko ministerstvo je odstopilo. Kralj je poveril dosedanjega min. predsednika Rudini-ja, da sestavi novo ministerstvo.

Mir mej Grško in Turčijo je slednjič sklenjen in potrjen. Dolgo so sklepali, da se je nekaj sklenilo. Sedaj pa si bodo Grki belili glave, kje dobe denar, da plačajo Turčijo.

Kot guverner za Kreto pride, kakor poročajo listi, črnogorski vojvoda Petrovič. Za njega se posebno poteguje Rusija.

Dopisi.

Iz Ročinja. Dne 20 nov. prišli so 3 prečastiti gg. Lazaristi iz Ljubljane, namreč g. Nežmah, Krivic in Klančnik. Prišel se je sv. misijon s prvim sv. obhajilom. Med prihrkovanjem zvonov prišlo je v nedeljo 21. nov. ob 6. uri zjutraj nad 40 praznično oblečenih otrok — deklice vse v belem oblečene in ovenčane — za zastavo sv. Alojzija v procesiji v krasno okinčano cerkev. Ni mogoče popisati vtisa, katerega smo že prvi dan sv. misijona nesli iz cerkve. O zares, ginljiva, lepa bila je slovesnost prvega sv. obhajila.

Ni se torej čuditi, da smo dan za dnevom z vedno večjo gorečnostjo prihajali v cerkev k pridigam, k molitvam in k sv. mašam. Posebno se je zadnjih 5 dni ljudstvo kar gnetilo v cerkvi in okolo cerkve. Nobeno oko ni ostalo suho, ko je bila v soboto popoldne sprava pred iz-

imenu ne poznajo; premnogo dece na ta način utone v požrešnem morju tujine. Bodimo tudi v tem oziru narodni. Slovenec naj si izbere družico življenja Slovenko, saj imamo zavedno, narodno žensstvo; ako se pa zgodi, da se ta ali oni Slovenec omoži s hčerjo tujega naroda, naj skrbi in pazi vsaj na to, da bodo otroci takega zakona vzgojeni v narodnem duhu. Kaj porečete na to rodoljubi — v Trstu, Gorici, Ljubljani, Celju?

Pred vsem se pa zvesto in vstrajno držimo starega gesla: „Vse za vero, dom, cesarja“ in ne zlorabimo besed: „Bog in narod!“ Obojega pa ne nosimo samo na jeziku, temuč pokažimo z deli.

Slovenec in sv. katoliška vera sta tesno nerazvevljivo združena. Slovenec brez vere, ni več Slovenec, ampak izdajalec, ki je zatajil to, kar si je osvojil z materinim mlekom. Kedor je pa zatajil najsvetejšo dedščino svojih starišev, tak ni značajan, tak ni in ne more biti dober narodnjak.

Zato pa vidimo dolgo vrsto mož ne le duhovskega, ampak tudi svetnega stanu, ki so bili in so zvesti sinovi sv. cerkve in ob enem odlični, vzorni rodoljubi. Trpeli so in še trpe najostudnejše natolčevanje, opravljenje, zasramovanje in blatenje, pa vse to jih ni moglo in jih ne more omajati; ne glede ne na desno, ne na levo so delali ter še delajo za ljubljani narod. In temu se ni čuditi. Večne resnice so jim prošle v meso in kri, napolnile srce in dušo ter vtrdile in okrepile voljo. Zato pa hočejo svoj narod osrečiti časno in — vodeč ga po čednostni poti večnih resnic — tudi večno. V nobenem samo narodnem društvu niso zastopani vsi stanovi našega naroda; le verska družba, cerkvena bratovščina, dična naša „Družba sv. Mohorja“ objema

postavljenim Najsvetejšim. In istega večera videl si ob 8 uri zastarele sovražnike prijazno si roko podajati, objemati, odpuščanja prositi.

Krona vse slovesnosti bila je pa nad vse veličastna procesija na sv. Andreja dan, patrona naše cerkve. Kako ginljiv prizor, ko je 6 fantov vzdinilo pred velikim oltarjem misijonski križ, ter ga nelo, spremljevanih od nad 120 ovenčanih v belo oblečenih deklet z prižganimi svečami, v procesiji po vasi. Za križem šlo je 11 duhovnov. Ljudstva bilo je isti dan v Ročnju gotovo do 5000. Tu in tam slišal se je glasen jok. Misijonski križ je bil kaj zalo okinčan; posebno je pa corpus (telo) prelepo delo Manroner-ja iz Gröden-a na Tirolskem. Po procesiji, ki se je vršila v najlepšem redu ob krasnem vremenu bila je sklepna pridiga.

Vč. gg. misijonarji so se nam tako priljubili, da se kar nismo mogli ločiti od njih. Najraje bi jih tu obdržali, ali pa bi šli za njimi. Eno željo pa imamo vsi Ročnjinci: Bog daj, da bi zamogli obhajati še obletnico sv. misijona.

Za vso to dobroto se imamo zahvaliti čast. našemu duševnemu pastirju, katerega najpristronejšje ljubimo in se mu tu očitno spoštljivo zahvalimo. Enako se ve da prečast. gg. misijonarjem, katerih nauki nam ne pojdejo nikedar iz spomina.

V bratovščino žalostne M. Božje, ki je tu že dolgo let ustanovljena, vpisalo se je sv. Andreja dan gotovo nad 400 udov.

O Bog daj, da bi gorečnost ne pojemale, marveč še le rastle.

Eden v imenu vseh Ročnjincev.

Vipavski župan g Hrovatin nam je poslal naslednji popravek:

Blagovolite na podlagi §. 19. tisk. zakona glede dopisa: Iz zgornje Vipave z dne 17. nov. tl. v 34. številki Vašega lista sprejeti na mestu dopisa v prvi prihodnji številki sledeči popravek:

Ni res, da bil bil podpisani v času volitev za dež. zbor kedaj na E. (Erzelj), torej tudi ni po vsej občini in vasi klical ljudi na vino.

Nesramna laž je, da bi podpisani l. 1895 ali sploh kedaj drugikrat tožil vipavskega dekana, češ, da mu dela škodo pri njegovem mesarskem obrtu, pač pa je res da je podpisanega tožil dekan radi npravnstvenega spričevala, katero mu je podpisani kot župan na zahtevo sodišča izgotovil. Kdo pa je pri II. instanci v Ljubljani sijajno pogorel, ve pa narbolje sam tisti, ki je moral vse sodnijske stroške plačati, t. j. sam vipavski dekan kar se lahko vsaki čas sodnijskim potom dokaže in kar mora dekan vsaki čas sam potrditi.

Vipava, dne 8. decembra 1897.

A. HROVATIN župan.

(Opomba ured. Glede prve točke se je g. Hrovatin s sestavljačem popravka vred pošteno vrezal. Iz dopisa je jasno

pod enim praporom verskonarodnim vseh stanov sinove in hčere matere Slovenije. Jasen dokaz, da je naš narod v celoti veren narod, dokaz, kako vera lepo pospešuje narodnost in kaj se more doseči, ako se strinjati vera in narodnost v lepem soglasju.

Tak je veren Slovenec.

Vse kaj družega so pa novodobni, narodnjaki brez vere. Ker jim je vera le postranska, brezbrizna reč, ali celo nič, tudi ne morejo biti pravični in poštini, sploh ne morejo biti pravi in vzorni rodoljubi. Narodnost jim je le puhlica, narodnost jim je sredstvo, s katerim iščejo lastne koristi in strežejo samoljublju; taka narodnost ni nič družega, ko gola sebičnost. Kakor hitro jim narodnost ne prinaša dobička, takoj jo odlove. Ali hočete dokazov? Kaj je napravilo iz vnetih Dežmanov odpadnike Deschmanne na Kranjskem? Kaj je pred nekaj meseci držalo doma za pečko nekoga, da ni šel v državno zbornico glasovat za celjske gimnazijo, kar je bila vender njegova dolžnost? In ali je morda pravo, vzorno rodoljubje pripeljalo do prežalostnega dogodka, ki se je pred kratkem zvršil v „slovanski krščanskonarodni zvezi“? Kedo naj bi še takim možem zaupal? —

Pa naj bo za sedaj dovolj.

Ponavljam: zavrzimo vse tuje, ohranimo pristno domače blago in se trdno držimo gesla: „Vse za vero, dom, cesarja,“ potem bomo navdušeno z Gomilskom prepevali:

Slovenec sem!

Od zibeli do groba

Ne gane moja se zvestoba,

Da vsekdar reči smem:

Slovenec sem!

LISTEK

Slovenci, bodimo v resnici Slovenci!

Dalje.

Enakopravnost vseh avstrijskih narodov je že davno postavno zagotovljena; toda ta je ostala za Slovence samo na papirju; §§ so tiskani, v življenju se pa ne spolnujejo. Slovenščina še na Kranjskem nima vseh pravic, katere bi po naravnem in človeškem zakonu morala imeti; kako se ji šele godi na meji, na Primorskem, Stajarskem in Koroskem. To je čutil pesnik, ko je zapel domovini:

A trnjev le tvoj venec je,
In rod tvoj rod-mučenc je;
Sovražni svet te le prezira,
Prezira te in te zatira!

Zares, povsod nas zatirajo. Nekatera sodišča še sedaj nočejo poznati slovenščine; šole nam tudi odrekajo. (Ni dolgo od tega, kar sem govoril z odličnim koroškim Slovincem. „Sol nimamo šol, dobrih šol nimamo“ — tako je tožil — „sedanje šole pri nas so sredstvo pomenčevanja. Vzdržali se bomo samo tam, kjer imamo dobre šole. Tacih je pa, kakor veste, pri nas le samo par). Čelo v cerkvi ne uživamo enakopravnosti. Le spomnimo se na slovenske pridige (Podturen) in slovensko petje pri službi božji v Gorici. In koga ni bolelo postopanje onih gospodov, ki so tam doli nekje proti jugu prepovedovali Slovincem v materinem jeziku peti in glasno moliti? Kak ropot in krič bi nastal, ako bi Slovenci skušali tako postopati na Sv. Gori ali na Brezjah ali kje drugje! Seveda mej Slovenci je kaj tacega do cela nemogoče. Mi nismo fanatiki zato pustimo in pri-

razvidno, da je podkupljen župan na Erzelju ljudi klical k vinu. Župan erzeljski pa pač dosedaj še ni g. Hrovatin. Glede druge točke pa prepuščamo odgovornost g. dopisniku. Olikanost narodnega g. župana pa odseva iz popravka samega, kjer se velec. g. dekan vipavski prezirno imenuje le dekan. G. župan pač ni bral „Soče“, ki se ravno radi tega medsebojnega zaničevanja huduje nad Slovenci. Seveda imajo „Olikanega Slovenca“ le narodno napredna gospoda v zakupu. Pa menda le ozir surovosti.)

Iz Dunaja. — Zavesa je padla. Konec je komedije v državnem zboru. Začela se je že meseca aprila in maja, a takrat predstavljaval se je le prvi del. Drugi prizor pa se je začel vršiti 23. septembra in izvršil 27. novembra.

Predstava se je vršila v državnih zbornici. Igralci so bili nemški državni poslanci.

V tem času so bila menda zaprta vsa dunajska gledališča, kajti Dunajčani so hodili se zabavati raj v državno zbornico, nego v gledališče. In res imeli so izvrstno zabavo.

Peslušali so dolge govore. Jeden poslanec je enkrat govoril celo 12 ur zaporedoma. Oh, to je moralo biti veselje tam nepremično sedeti in 12 ur govornika poslušati!

Da bi pa poslušalci ne ubežali, so igralci včasih tudi kako zapeli. Imeli so močan pevski zbor, ki je štel okoli 200 pevcev. Seveda so bili med njimi tudi stari hripavi glasovi. A to nič ne de. Variatio delectat. Kdo bi vedno le vbrane glasove in izurjene pevce poslušal!

Ker ne sme pri nobeni igri in veselici manjkati godba, so igralci tudi to oskrbeli. Za instrumente si niso veliko glav belili. Nekateri so šli v štacune, kjer prodajajo igrače in so si tam vkupili otročje trobentice, na katere so pisali. Drugi so privlekli seboj deske, s katerimi so razbijali. Tretji so s pestmi tolkli po mizah, četrti so z nogami tepali, zopet drugi vmes vpili, tulili, sikali, rohneli, skakali. Ko so se tega naveličali, so igrali z deskami kako koračnico, ali bili na boben in na plošče iz ubitega železa. Vse to so pa tako izborno predstavljali, da je bilo občinstvo kar očarano in jim je burno ploskalo. Bravo! bravo! se je razlegalo po vsi dvorani. naši vrli poslanci, živili naši junaki, živio cvet naroda!

In za tak „špas“, pri katerem so se Dunajčani tako izvrstno imeli, morajo plačati vsi avstrijski davkoplačevalci (toraj tudi mi) čez 6000 gld. na dan, toraj za dvomesečno dobo čez 360.000 gld.

In kaj imajo od tega? Nič. Dunajčani so imeli vsaj duševni užitek, a vsi drugi nič drugega nego jezo in togoto.

Naravno je toraj, da take predstave niso ugajale vsem.

Rekli smo zgoraj, da igralci so bili le nemški državni poslanci. Drugi poslanci, kakor naši slovenski, češki, poljski in tudi nekateri nemški, so se takim burkam upirali na vso moč. Povedali so komedijskem v obraz, da oni so poslani na Dunaj zato, da bi sklepali dobre postave, da bi pomagali svojim volitcem in deželam ter da bi skrbeli za blagor države. Prosil so jih, naj se vendar enkrat streznejo in pomislijo kdo, kje in zakaj da so.

A vse zastoj. Še huje so razsajali in divjali.

No sedaj se je pa je tudi našim poslancem nit poterpežljivosti utrgala. Ognji bel ballo stufa, pravi ital. prislovica.

Tudi večina poslancev se je naveličala gledati in poslušati te smešne in neumne prizore. Zatoraj so sklenili, da mora biti konec komedije in kdor bode še naprej kričal, razsajal in razbival, mora zbornico zapustiti, če ne z lepa pa z grda.

A sedaj je bil ogenj v strehi, sedaj je nastal še le pravi vrišč in trušč. Komedijski so hoteli na vsak način svojo igro nadaljevati. Večina je vpila: ne, konec mora biti. Ker nobena stranka ni hotela odnehati, planili so jeden na drugega, spopadli se in nastal je strašanski pretep, hujski kakor v kaki beznici. Morali so poklicati policijo na pomoč, katera je najsrdečjeje razgrajče odnesla iz zbornice. A ker so hoteli drugi vkljub temu škandale nadaljevati, so poslali vse skup domov.

Tako je končala ta zanimiva in za našo avstrijsko domovino prevažna, pa tudi sramotna komedija.

Ako in kako se bo nadaljevala, vam hočem, dragi bralci, sporočiti. Do tačas pa potpite.

Sv. Lucija ob Soči. — Prav zdaj te dni se je ustanovila tu služba c. k. zaprišeženega ruralnega pismonoše, a ne za Sv. Lucijo, ampak le zavpasi v oko-

lici in za Lom. In prav to je čudno, da se ni ustanovila tudi in sicer pred vsem za Sv. Lucijo, katera nima sedaj celó nobenega pismonoše, ker se je prejšnji privatni posmonoša odpovedal, ko je videl, da bi bil poleg novega, cesarskega kraljevega le — senca.

Čudno je tedaj, da se je Sv. Lucija ob ustanovitvi te prepotrebne službe popolnoma prezrla, ko vendar temu kraju vsaki dan več pisem in časopisov dohaja, kakor vsej okolici vkupej. Tu dobivajo in odpošiljajo pisma vsaki dan: županski urad, farni urad, farni odbor, vodstvo dvorazredne šole, in privatne osebe, tudi je tu poleti vse polno gospode.

Upali smo tedaj po pravici, da se ustanovi ta služba pred vsem za Sv. Lucijo in potem tudi za okolico; a kako smo osupnili, ko smo zvedeli, da ni tako. Po pravici se čutimo ponižane pred celo okolico, ker, kar ima najzadnji kočar v Lomu, tega nima zdaj najlepša in naj večja vas — Sv. Lucija, ki je vendar glava okolice — caput orbis. Da, Sv. Lucija — caput rerum, ki hoče imeti brzovaj, železnico, glavno železnisko postajo in kaj vem še kaj, nima sedaj niti tega, kar ima najzadnja kočar v Lomu — nima, zaprišeženega c. k. pismonoše, to je použjanje, če je katero. — Pismonoša v svitli uniformi bo s pomilovalnim nasmehom na ustih in s torbo čez ramo ponosno memo nas v okolico korakal, ko bomo mi hodili na pošto popraševati „če je kaj prišlo“. Ne, ne bomo hodili!

Zató pa naj merodajne osebe, ki imajo pri tem glavni in roko, poskrbje, da se ta napaka brž ko mogoče popravi, da dobi tudi Sv. Lucija, kar ima okolica.

In če smem kaj svetovati, svetujem to — le: Sedanjemu ruralnemu pismonoši naj se odvzame Lom, vse drugo naj mu ostane in doda naj mu se Sv. Lucija s sedanjo plačo. Za ves Lom pa naj se nastavi svoj ruralni pismonoša s primerno plačo, in ta pismonoša bodi *kedo iz Loma*. Upam, da sem svetoval prav.

1) Raznašanje pisem za vas „Sv. Lucija“ je sprejel kot privatna oseba c. k. ruralni pismonoša, in tako je ta reč kolikor toliko dobro urejena. Pis.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. V Kamniku so dva dni čutili potres. — V Koritnicah je šel z drvmi naložen voz čez 6 letnega dečka, ki je bil takoj mrtev. — Trgovski pomočnik Ivan Žitnik, ki je goriškemu trgovcu Mozetu pokradel nad 4000 gld., je bil obsojen v 2 letno ječo. — V Leskovicah, pol. okraj Kranj, se je ustanovilo kmetijsko društvo, vpisana zadruga z omejenim poročtvom. — Zmrznil je Jernej Prijatelj iz Kališč. Vračal se je iz zemlja v Turjaku, v pijanosti obležal in zmrznil. — V Ljubljani se je vršil obhod za napravo električnega tramvaja. — Grof Leo Auersperg, dež. poslanec in namestnik dež. glavarja kranjskega se je odpovedal poslanstvu. — Glasbena Matica obhaja te dni 25 letnico. — V Kutočevem sta se po noči v ogljikovem plinu žadušila zakonska Jožef ni Marija Prosen.

Na Štajerskem. — V trgu Šoštanju so Slovenci pri občinskih volitvah sijajno zmagali. — Sv. misijon so obhajali na Spodnji Polskavi. — Blizu celjske postaje sti trčili dve lokomotivi skupaj. Od ljudi ni noben poškodovan. — V Cerovcu blizu Slatine je zgorelo Florijanu Ožeku vse poslopje. — V Videžu je pogorelo 14 poslopj. — V Vržeju so ustanovili slov. gasilno društvo. — Pri Braslovčah je 3letni otrok utonil v gnojni jami, Stariši pazite na otroke. — V Slovenjem gradu se je vstrelil klepar Ivan Gliebe.

Na Koroškem. — Pod vlak se je vrgel blizu Celovca topničar Fr. Plebl. — V Št. Jakobu v Rožu je pogorelo poslopje I. Suherja. — Pogorel je župnijski hlev v Libelčah. V Čanjčah ob Celovcu je zlobna roka zažgala župnikov hlev. — Po Ziljski dolini je padlo snega blizu meter visoko. — Promet na železnici Beljak. Ponteba je bil zaradi zametov ustavljen.

NOVICE.

Gorica.

Po smrti preljubljenega in nepozabnega nadvladike ALOJZIJA osirotela naša nadškofija dobila je zopet pastirja v osebi prevzvišenega

dr. JAKOB-A MISSIA,
knezoškola ljubljanskega.

Vesolja nam je poskakovalo srce, ko nam je brzovaj donesel to preveselo vest. In to veselje navdaja vso duhovščino in dobro ljudstvo naše nadškofije,

kakor nam svedočijo pismene in ustne izjave. Zato iz dna srca kličevo novemu knezo-nadškofu:

Blagoslovljen bodi Tvoj prihod!

Mnogi naročniki so še zaostali z naročnino za tekoče leto. Prosimo in pozivljemo jih, da blagovole isto prej ko prej poravnati.

Cesarski dar. Presvetli cesar je daroval iz svoje zasebne blagajne 400 gld županstvu v Ravnah pri Cirknem za ponesrečene po zadnjih požarih.

Imenovanje. C. kr. avskultant g. Leopold Pavletič, rodóm iz Gabrij pri Mirnu, je imenovan pristavom v Motovunu v Istri.

„Soča“ in nje sinček „Primorec“ pišeta o bodočnem nadškofu, kakor zvesta trabanta „Slov. Naroda“. Za tako pisarevje ne najdemo primernih izrazov.

Corriere pri delu. Privadili smo se že lopovskim napadom, nesramnim lažem in židovskemu blatenju goriškega židovskega iredentovskega trobila proti Slovanom. Vse meje pa presega, kar je nagromadil zadnje dni v svojih predalih, da bi netil sovraštvo do nas Slovanov, da bi nas pokazal kot — barbare, divjake. Z vsó židovsko perfidnostjo, se trudi v dolgih uvodnih člankih z resničnimi in neresničnimi podatki o izgrelih v Pragi in drugod blatiti slovenske narode in jim podtikati *iredentizem*, — v katerem je sam tako izborno izvežban — saj tudi s tem doseže namen vzgajati svojo gardo v protiavtstrijskem duhu. — Se ve, Nemci s svojimi izgreli, ko pobivajo Slovanom in klerikalcem okna so mu nedolžni, krotki. O njih modro molči, da njih škandale proslavlja, kot vzvišene pojave za najlepši vzor — domovino.

Enako pripravlja pot novemu knezonadškofu z — obrekovanjem, sumničenjem in lažmi. Med drugim pravi, da je bil „gorak pristaš Slovencev“. Čegav pristaš pa bo na Kranjskem? — Judov? Ali iredente? — A čuj, največi zločin je, da je ud „šolske!! družbe“ „Matica Slov.“ in se vpraša ali bo tudi „Lege nazionale“. — Kaj mar židu, da je „Matica“ nepolitično, slovstveno, znanstveno društvo? Njemu je le na tem, da udari — po Slovincu, to tem bolj, ko je to prvi klerikalec — knezonadškof. —

Trg sv. Andreja se je izjalovil. Kupčija je bila slaba: slabo vreme je prekrizalo marsikateremu račun. Ljudstva je bilo malo; le iz bližnje okolice je bilo precej tudi radovednežev, kateri so prišli pogledat ali so zopet tu „komedije“ in ali vozijo še leseni konjički in druge živali pod platneno streho. Zato pa tudi posebnih neredov in izgrediv ni bilo. Splošna je tožba, kako slabo se je obnesel starodavni, največi „trg sv. Andreja“ v Gorici. Življenje po mestu je malo presehalo ono navadnega tržnega četrtka.

Petje pri sv. Antonu. Zmagala je pravica. V četrtek pret. tedna pelo se je slovensko, se ve v senci — straže. — Goriška židinja je silno kratkega spomina, ker je pozabila, kako se je vlani odstranilo slov. petje in nadomestilo z italijanskim, kako so se v cerkvi ukradle pesmarice in v krémi na dražbi prodajale, trgale itd.

To naj pomisli in potem naj bljuva gnjev na velec. msg. župnika pri sv. Ignaciju in govori potem o — postavnih korakih, o pravici, o kateri sanja in si jo prilastuje.

Gorica brez vode. 6. t. m. je počila cev v Gosposki ulici glavnega vodovoda iz Kromberga, — Corriere ga je krstil za Moncorona — in mesto je bilo nekaj ur brez vode.

Visoka starost. V goriški ženski bolnici živi Katarina Mozetič iz Opatjega sela, ki je dne 25. nov. doživela 100 let. Pač lepa starost.

Na oglas briške vinarske zadruge opozarjamo čitatelje našega lista. Zadruga ima veliko zalogo pristnih vin. Posebno priporočamo „katanijo ali izabelo“ kot ceno in prav dobro namizno pijačo, ter desertna vina kot rizling, burgundac, rebulo staro iz l. 1893.

Slovenci kupujte pri vinarski zadruzi!

Veselica ženske podružnice sv. Cirila in Metoda na korist „Solskemu domu“ bode v soboto 11. decembra ob 1/2 8 uri v čitalničnih prostorih.

Miklavžev večer, je priredil goriški sokol v dvorani goriške čitalnice 8. t. m. ob 6. uri zvečer. Udeležba bila je ogromna. Točke obsežnega vsporeda izvedle so se dobro. Pele so se krasne skladbe nadarjenega, prerano nam umrlega Hrabroslava Volariča: Ti osrečiti jo hoti, in Vzvečer N. Leban: „Mornar“ je izostal. Tamburaški zbor je izborno

udaral več komadov. V srce je segala deklamacija „sirote“; vrlo dobro je nastevala mala deklamovalka iz otroškega vrta darove, katere prinese sv. Miklavž, tako je tudi moško nastopil junak-korenjak drobni dečko, s papirnato „čako“ in leseno puško.

Igro igrali so otroci. V krasnih oblačilih, nastopili so Miklavž in spremstvo. Miklavž je obdaril otroke dobro. — Nekoliko je motilo, da je zastor odpovedal službo. Soba je bila pretesna. Kedar bomo imeli svoj dom?

Stebri države bodo sedanji nemški in ital. vseučiliščniki v Gradcu? Posledice zadnjih dni se še vedno kažejo. Bratovsko so slavili zmagovalce, vpričo vseuč. rektorja — in se naučevali — italijanski in nemški akademiki.

Nemci so Italijane pozdravljali z „živijo Italija“ poslednji nje pa z „živijo Germanija“. Mi pa kličevo uboga Avstrija, ako so ti tvoja edina bodočnost.

Ali je mogoče naprej? Žalostnim srcem smo brali v „Edinosti“, da je tržaško krščansko-socialno društvo, kojega člani so mnogi Slovenci, odbilo njih zahtevo, da se napravijo za Slovence slovenska pravila.

Torej niti društvo, s krščanskim imenom noče priznati krščanske pravičnosti v narodnem pogledu. Ako je društvu res namen boriti se proti demokratskemu brezverstvu in vladajočemu židovskemu kapitalizmu, moralo bi zbirati vse posteljake na boj. Tu ne sme biti vprašanja o narodnosti. Tu velja priznati vsakemu svoje, ter skupnimi močmi pobijati mednarodnega sovraga. In ker vemo, kolika nevarnost preti v verskem in narodnem oziru ravno slovenskim delavskim slojem v Trstu, nas tem bolj boli, da tržaško antisemitsko društvo odbija od sebe dobro misleče Slovence. Ali pa je morebiti gospodom po volji, da slovenski živelj v Trstu zgine v valovih mednarodne demokracije. Odkrito pa izjavljamo, da tem načinom gospodje v društvu ne izvršujejo analoge, ki je je dal Gospod: „Pojdite in učite vse narode!“ Boli nas, ker se tako spodkopuje zaupanje v krščansko pravičnost; boli nas, ker bode vse delo brezvspešno, ako se pošteni Italijani in Slovenci bok ob bok na upro skupni nevarnosti — boli nas, ker tako ni mogoče naprej.

Popust na zemljarini in hišarini. Na Gorico in Gradiško odpade:

Popust na zemljarini	28.998 gld.
Popust na hišarini	22.302 gld.
Delež na odkazanih 3 milij. deželam	18.396 gld.
	Skupaj 69.696 gld.

Trgovsko obrtna zadruga preskočila je že število 500 deležev. Ker so ti deleži vsi pozitivni, predstavljajo v petih letih kapital od 75000 fl. Največ deležnikov oglasilo se je do sedaj v Gorici, vendar se pogreša med istimi še veliko število slovenskih goriških trgovcev in obrtnikov. Pooblaščenec ima zadruga že v večih krajih, tako v Mirnem, Opatjemselu, Grahovem ob Bači, Čepovanu in Bovcu, kjer je povsod večje število članov pripravljenih. Da se je stvar v imenovanih krajih tako razvila, se je zahvaliti v prvi vrsti čestiti duhovščini, potem učiteljem in drugim veljakom. V občinah Solkan, sv. Peter, sv. Andrej, Poggora, Dornberg, Kobarid, Rihenberg, Cerčno, Renče, Šempas, Ajdovščina, Nabrežina i. d. se jih ni oglasilo do sedaj skoraj nič, v Kanal-u in Tolmin-u po neznatno število. Zato prosimo čestito duhovščino, učitelje in vse druge veljake v imenovanih krajih, da bi razširjali vsak v svojem okraju idejo zadruge. Ker so nekateri mnenja, da se prične prvi odsek še le s 1. januarjem 1898, moramo pripomniti, da se je isti pričel že 1. decembrom 1897.

Umrl je v Komnu tamošnji trgovec in posestnik g. Dominik Gaspari. N. p. v m.!

V Nadravčci pri Gorjanskem sta pogoreli dve hiši. Zažgali so otroci, igraje z žveplenicami.

6 let ječe radi 38 krajerjev. Karol Milič iz Repnič je dne 18. septembra med Nabrežino in Komnom napal 18 letnega Alojzija Ferfoljo in mu žugal, da ga umori, ako mu ne izroči, kar ima denarja pri sebi. Napadeni je imel le 38 krajerjev pri sebi in je izročil to svotico napadovalcu. Radi tega je sedel Milič pred tržaškim porotnim sodiščem. Porotniki so ga spoznali krivega ropa, in sodišče mu je prisodilo 6 let težke ječe.

Od sv. Lucije se nam piše: Dne 1. t. m. začel je poslovati pri c. k. poštnem uradu „Sv. Lucija“ selski pismonoša ki opravlja svojo službo celi teden, razun nedelj, in obhodi v tem času po dvakrat vse vasi in slišča pripadajoče temu uradu. Da je dobil naš postni okoliš od ve-

leslavnega vodstva v Trstu ta prekorišten način vročenja in nabiranja poštnih pošiljatev, zahvaliti se imamo visokorodnemu gospodu grofu Marenzi-ju in za prospeh poštnih zadev na deželi zelo u-netemu gospodu c. k. poštnemu komi-sarju dr. Swecem-ju.

V gorah je zapadel sneg na de-belo. Nevarnost je, da se plazovi prično valiti v doline. Promet med posameznimi kraji je bil več dni pretrgan. Pošta čez Predel ni mogla voziti. Ljudje in živina trpe.

Ne v Ameriko. Zlogasni agenti zopet vabijo naše ubogo ljudstvo naj si poišče srečo za morjem, kjer pa morajo ubogi zapeljani opravljati službo, katero so do sedaj opravljali črni sužnji iz Afrike — slabo plačani težko delati po nasadih tamošnjih veleposestnikov in kapitalistov.

Ples v adventu. Iz Brd se nam poroča, da so nekje plesali prvo adventno nedeljo ob glasovih hripave harmonike. Pač žalostno znamenje časa, da tudi „možje“ tako prezirajo cerkvene zapovedi.

Za Alojzijeve: Preč. g. Ignacij Leban 5 gl. 50 kr., kar se je nabralo pri ženitnini Jož. Pipana z Jožefo Abram v Škrbini. Ravno toliko se je nabralo tudi za „Slogo“. Pri ženitnini Jožefa Vižintina v Opatjenselu: 3 gl. 75 kr. (Enak zneske za „Slogo“). Fara Vogersko 10 gl., dekanija Cerniče 27 gl. Izkazali ste se posebno podružni: Gojače in Ravne, ki sta podarili nad polovico svote. Občina Solkan: 280 klg. turšice, 20 klg. ječmena, 20 klg. fižola, 20 klg. ajde, 60 klg. repe, 300 klg. krompirja. Izkaz v denarju sledi. Lokva: 150 klg. krompirja. Pečine: 150 klg. ajde in 30 klg. fižola. Č. g. Bogomil Nemeč vikar na Pečinah 5 gl., Preč. g. Ivančič župnik 7 gl., preč. g. A. Berlot župnik 5 gl.

Vsem dobrotnikom kličemo: Bog poplačaj! Novoporočencem: Na mnogo leta!

Društvo „Solski dom“ v Gorici. (VII. izkaz od 17. do 30. nov.) — Oglasili so se kot ustanovniki še sledeči gos-podje: Monsignor Fr. Košuta, korar v Gorici; Rutar Simon, c. k. profesor v Ljubljani. — Vplačali so: Monsignor Fr. Košuta, korar v Gorici, še ostanek usta-novine (prej že 11.80 gl.) 88 gl. 20 kr. — Savli Peter, krčmar in posestnik v Čepovanu 20 gl. — Sorč Alojzij, c. k. profesor in posestnik v Bolcu 5 gl. — Vetrik Vinko v Bolcanu 1 gl. — Saunig & Dekleva v Gorici 2 gl. — Volarič Franciška 50 kr. — Gočna Kovačič Olga nabrala pri Sv. Luciji od različnih loycev namesto cigaret zajcem, ki so srečno pete odnesli, in drugih izletnikov 4 gl. 50 — Berlot Anton, župnik na Vogerskem, na račun ustanovnine še 35 gl. — Pirih Jakob, vikar v Vipolžah 5 guldinar. — Vitez Klodič - Sabladovski, dež. šolski nadzornik namesto venca g. Dominku 10 gl. — Za razprodana drevesa na vrtu „Solski dom“ 17 gl. — Poveraj Martin, krojaški mojster in trgovec v Gorici 5 gl. — Matijejevič v Gorici na račun ustanovnine še 25 gl. — Iu-vančič Lovro, župnik v Dornbergu 5 gl. — Sajovic F. dobiček pri taroku 43 kr. — Kožuh Josip iz Oseka 1 gl. — Saunig Janko na Dunaji 1 gl. — „I. T.“ daroval v krčmi pri M. Sagarelu nezve-sti „I.“ 86 — Plesničar Anton, kaplan v Podmelcu 2 gl. — Skupaj 228 gl. 49 kr. — Po prejšnjih izkazih 4581 gl. 70 kr. — Do 30. nov. je bilo torej vplača-nih 4810 gl. 19 kr.

Bog povrni vsem darovalcem sto-tér! Rojaki, spominajte se pri vsaki priliki našega „Solskega doma“, ki postane najrdnejši temelj lepše naše bodočnosti na Goriskem.

Trst-Istra.

Duhovne premembe v tržaški škofiji. Č. g. Henrik Šonc, kapelan pri novem sv. Antonu v Trstu je imenovan škofovim kapelanom. Na njegovo mesto pride č. g. Andrej Furlan iz Milje. V Milje gre č. g. I. Jaklič, bivši škof. v kapelan.

Višega sodišča svetnikom v Tr-stu je imenovan dež. sodišča svetnik g. Matej Trnovec.

Nov krščansko-socijalni delavski list prične z novim letom izhajati v Tr-stu. Krstili so ga za „Avvenire“ Izhajal boče vsaki drugi in četrti petek. Srečno pozdravljamo novega bojevnika za koristi delavcev. Da bi bil le železno dosleden v krščanskem načelu.

Umrli je v Gradcu glavni urednik „Grazer Volksblatt-a“, msg. Jožef Zapletal. Bil je v uredništvu celih 27 let. Pokojni Zapletal je bil železno dosleden, značajan in v narodnih vprašanjih pra-vičen Slovencem. Bog plati njegov trud!

Baron Sterneck, glavni poveljnik avstrijske mornarice, je naglo umrl v

nedeljo na Dunaju, Truplo prepeljejo v Pulj. Pokojni admiral se je posebno odli-koval v bitki pri Lisi. Pod njegovem vod-stvom se je avstrijska vojna mornarica povspela na sedajšnjo višino, kar je dav-koplačevalce stalo ogromno milijonov.

Kat. podporno društvo v Celju naznanja vsem, katerim je srečke poslalo, da, ako jih do 20. decembra t. l. ne re-šijo ali društvu ne povrnejo, nimajo no-bene pravice do dobitkov, akoravno se bode katera njih srečk 26. decembra iz-žebrała. Izžebiranje se bode vršilo ob 3. uri popoldne v sejini dvorani „Narod-nega doma“. Dobitki se bodo izročevali od 27. decem. naprej do 30. marca 1898 vsaki dan od 3. do 5. ure popoldne. Prvi štirje se oddajo takoj po izžebanju. Vsaki se mora s srečko izžebane številke izkazati ter dobitok na svoje stroške odstraniti. Vseh 500 dobitkov se že osem dni poprej razstavi v prodajalnici „No-rodnega doma“.

Udom družbe sv. Mohorja! Veleč. kanonik Černe nam je poslal, kot doda-tek strani 114, molitvenika „Sv. rožni venec“ naslednje navodilo za moliti sv. rožni venec, oziroma uspešno premišlje-vati na primer skrivnosti veselega dela.

Vsaka skrivnost ima 10 točk za pre-mišljevanje tedaj nekdo moli, ali premiš-ljuje skrivnosti tako-le:

I. adventni teden I. skrivnosti	I. točka
II. „	I. „
III. „	I. „
IV. „	I. „
V. „	I. „
II. adventni teden I. skrivnosti	II. točka
II. „	II. „
III. „	II. „
IV. „	II. „
V. „	II. „
III. adventni teden I. skrivnosti	III. točka
II. „	III. „
III. „	III. „
IV. „	III. „
V. „	III. „

in tako dalje.

V 10. tednih premišljeje vseh 50 točk.

Romanje Avstrijcev v sveto de-želo. Društvo sv. Mihaela na Dunaju napravi tudi prihodnje leto romanje v sv. deželo. Vlak z Dunaja odide 12. apr. iz Trsta 13. aprila opoldne. Romanje traja 34 dni; število oseb: 92—150. — Romanje se vrši: Trst-Aleksandrija (vo-žnja po morju pet dni), v Egiptu štiri dni, v Siriji tri dni, Nazaj iz Beirutu v Trst pet dni, kamor pride ladija v ne-čeljo 15. maja. — Plačati je za udele-ženca za prvi razred 695 gld., za drugi razred 360 gld., posebni razred z omeje-nim številom potnikov po znižani ceni 240 gld. — Kdor se misli vdeležiti, naj se oglasi z vplačilom za prvi razred 200 gld., za drugi 100 in za tretji 50 gld., ostali denar se more plačati do 15. febr. na naslov: Das Comité für den österrei-chischen Pilgerzug nach dem heil. Lande, Wien I. Annagasse 9.

Nesreče na morju. Od 1. januarja sem je ponesrečilo 819 jadrnic in 534 par-nikov.

Ilustrovani narodni koledar. Leto X. Uredil in izdal Dragotin Hribar v Celju. Cena elegantno vezanemu izvodu 1 gl., broširanemu 70 kr.; s pošto 10 kr. več. — Koledar nosi na čelu sliko cesarjevo ter slavnostni spis o 50-letnem jubileju cesarjeve vlade. Poleg navadne koledarske vsebine podaja nam druge tvarine. Prav lepi so životopisi Luke Ferana in Fr. viteza Miklosicha, Sim. Robiča in Janka Kersnika. — Zgodo-vinsko zanimiv je sestavek: Ljubljanski knezoškof Tomaž Hien na Spodnješta-jerskem. Spomenica k 300-letnici njego-vega imenovanja ljub. škofom 18. vino-toka 1597 leta. Omeniti je so spisa: Rast, moč in razpad osmanske države od H. Majarja. Ilustrovani narodni koledar se po svoji okusni obliki in srečno izbrani tvarini sam priporoča.

Nemiri na Češkem Demonstracije in zabavljenje, ki jo je vprizorila na Du-naji, v Gradcu, Celovci, Brnu itd. nem-ška sodrga, sosebno, pa dogodki v Zatecu, Hebu, Duksu, itd. kjer si noben Čeh ni bil svest življenja, kjer so razbijali po-hištvo po stanovanjih Čehov, razburilo je zelo Čeha. Ko so pa še nemški dijaki priredili obhod po Pragi, ter izzivali Čeha, je prispela jezna na vrhunec. Začeli so se gibati tudi Čehi. Ko je pa neki Ne-mec vrgel kamen med zbrane Čeha, ra-zvezala se je strast in slišalo se je po mestu krik, kletev, živžganje, zvenke-tanje šip, udar kamenja ter klici: „To za Zatec, to za Heb.“ Policija ni mogla nič opraviti, a tudi vojaki malo. Na Va-clavskem predmestju je množica razdejala jedno hišo. Neprenehoma pa se je ponav-ljalo razbijanje in pobijanje po Kraljevih Vinohradih in Žižkovu. Pred magistratom

je množica razdejala neko kavarno, o-pravo znesla na trg in zažgala. Vojaki so streljali; 4 so mrtvi okrog 200 ran-jenih. Ves srd pa je bil naperjen posebno proti Židom. Za Prago se je proglasila nagla sodba. Sedaj se mora vsakdo ogi-bati hujskanja ter pokoriti vsem nare-d-bam. Kdor se vstavlja, zakrivi hudodel-stvo, posledica je nagla sodba in smrtna kazen. Ako je že bilo nekaj s mrtjo kaznovanih, potem sodišče obsodi v večletni težki zapor. Vojaštvo skrbi za red. V Pragi je sedaj 25 bata-ljonov pešcev ter 7 eskadronov konjиков. Razburjenost se je poglobila, in upati je, da vlada kmalu preklicje naglo sodbo. — A Nemci še vedno rogovilijo proti Čehom. V Bodenbachu so poskušali porušiti če-ško šolo. — V Brunovu so nemški kri-čaci pobili okna pri čeških hišah. — V Jabloncu so Nemci razbili več oken na čeških hišah ter poskušali s silo prodre-ti v „Besedo“. Potemtakem se ni čuditi, da so n. pr. Čehi v Kraljevem gradcu, Taboru itd. razbili okna židom. Žalostni so odnosi na Češkem. Mi nikakor ne odobravamo izgredev, a provzročila jih je židovska in nemško-šovinistična dru-hal. Ti so začeli. In češko ljudstvo jim je jelo odgovarjati. Čehov ne zadene no-bena krivda. Oni so bili izzivani, ter se odzvali, sedaj pa imajo naglo sodbo.

Za novo leto

potrebuje se: pratika, skladni koledar, vpisne knjige, beležnice, tiskovine za urad in račune, napis na zavitke, vizitnice in razne druge pisarske potrebščine. Vse take reči dobe se najceneje pri podpisana-mu. On preskrbuje kakor drugi trgovci s papirjem vsa tiskarska in knjigovezna dela po najnižji ceni; n. p. 100 vizitk za 60 kr.; 1000 spovednih listkov za 1 gl. 50 kr.; vezanje molitvenih knjig v usnje in okrašene za 50 kr. itd.

Prodaja tudi slike prevzv. bivšega nadškofa dr. Zorna in novega dr. Missia.

V Gorici, 9. decembra 1897.

G. Likar.

Anton Fon

klobučar in gostilničar v Semeniški ulici ima bogato zalogo raznovrstnih klobu-kov in toči v svoji krčmi pristna domača vina ter postreže tudi z jako ukusnimi jedili. Postrežba in cene jako solidne.

Slovenska tvrdka ustanovljena l. 1876.

J. Pipan & C. v Trstu

Via Valdirivo št. 18

ima veliko zalogo in prodaja le na debelo

kavo, riž, južno sadje, olje vseh vrst za jedilo, zastroje, ribjo mast za strojarje itd.

Priporoča se trgovcem v Gorici in na deželi za obilne naročbe.

F. Drašček,

ima na razpolago vsakovrstne stroje po najnižjih cenah; po dogovoru se tudi lahko plačuje v mesečnih obrokih.

Za mnogobrojni obisk zahvaljujoč se priporoča z odličnem spoštovanjem

F. Drašček,

v stolni ulici (Via Duomo) št. 2.

v Gorici.

Išče se

organist in cerkvenik za Kromberg.

Služba se nastopi z novim letom. Pojasnila so na razpolago pri gospodarskem svetu v Krombergu, pošta Solkan pri Gorici.

VINARSKO IN SADJARSKO DRUŠTVO

ZA BRDA

v
GORICI

Prodaja naravne in pristne briske pridelke

po zmernih cenah.

Zaloga pristnih briskih vin: rebule, burgundeca, rizlinga, modre frankinje

in druge.

DESERTNA VINA

Sedež društva je v Gorici, ulica Barzellini št. 20.

Svečar J. Kopač v Gorici,

Solkanska cesta št. 9.

priporoča prečastitim cerkvenim oskrb-ništvam ter slavnemu občinstvu, garan-tirane pristne čebelno-voščene sveče kily. po 2 gld. 45 kr.

Za pristnost teh sveč jamčim z 1000 kron.

V Trstu ima zastop in zalogo mo-jih sveč g. Iv. Lavrencich trgovec s cerkvenim orodjem in paramenti. Piazza Piccola za palačo municipija v Trstu.

Ima v zalogi tudi sveče za pogrebe.

Prvi fotografični zavod

Antona Jerkiča

v Gorici

poleg škofije prevzame vsa v fotografi-čno stroko spadajoča dela.

Neprekosljivo delo jamči.

Cene poštene.